

SĂ ALEGEM BINE!

**ION BULGAC,
PENTRU CHIȘINĂU!**

Chișinău - 2023

**OMUL
NOSTRU**
Ion Bulgac

Chişinău - 2023

CUPRINS

1. INTRODUCERE
2. URBANISM
3. REVITALIZAREA ECONOMICĂ A AREALULUI METROPOLITAN CHIȘINĂU
4. DIMENSIUNEA ISTORICĂ ȘI DE PATRIMONIU
5. SPAȚII VERZI
6. MANAGEMENTUL DEȘEURILOR
7. ANIMALE FĂRĂ STĂPÂN
8. DIGITALIZARE
9. SPAȚIUL LOCATIV COMUNAL
10. CONECTIVITATE URBANĂ, CONSERVAREA TEZAUURULUI CULTURAL ȘI ATRACTIVITATE TURISTICĂ
11. SĂNĂTATE PUBLICĂ ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ
12. EDUCAȚIE, TINERET ȘI SPORT
13. SECURITATE ȘI ORDINE PUBLICĂ
14. TRANSPORT PUBLIC COMOD ȘI MODERN ȘI INFRASTRUCTURĂ PENTRU TRANSPORT ALTERNATIV
15. CONCLUZII

1.

INTRODUCERE

Orașul Chișinău se află la frontiera de Est a Europei, iar rolul său în ecosistemul economic, social și cultural al regiunii trebuie să fie unul pe măsura istoriei sale, a mărimii și a importanței pe care un oraș care adună peste 40% din populația Republicii Moldova și peste 60% din economia țării trebuie să îl aibă.

Orașul nostru poate ocupa locul pe care îl merită doar dacă oamenii liberi ai Chișinăului vor asuma o **ATITUDINE** care să permită dezvoltarea accelerată a comunității noastre în direcția corectă, cea în care orașul să genereze constant beneficii pentru locuitorii săi.

Chișinăul trebuie să se dezvolte **planificat**, cu **viziune și motivație**. Viziunea noastră este să dezvoltăm armonios un oraș cu peste 1 milion de oameni din întreaga zonă metropolitană, misiune obligatorie pentru orice echipă care va purcede la abordarea unei astfel de teme de înaltă complexitate.

Oferta liberală pentru Chișinău înseamnă, totuși, în primul rând atitudine, bun-simț, eficiență, muncă și parteneriate.

Cu 18 suburbii și 5 sectoare urbane, Chișinăul trebuie să atingă un nivel de confort și de adaptare accentuată a orașului la parametrii moderni și o integrare completă a infrastructurilor sale de mobilitate, reședință urbană, centre de business și de producție, spații și parcuri verzi, zone industriale și de birouri, universități, stații și gări auto și de trenuri, aeroport și administrații locale și centrale, încât nimeni să nu aibă nicio îndoială asupra identității sale de oraș european, campion al confortului urban.

Vom avea ca obiectiv atingerea unui grad de **integrare și dezvoltare** a tuturor infrastructurilor necesare unui asemenea proiect.

Astăzi, peste 120.000 companii private își au reședința în capitală, ceea ce reprezintă peste 60% dintre toți agenții economici activi rezidenți în Republica Moldova.

Peste 55% din tot volumul producției industriale și aproximativ 73% din toate activitățile comerciale înregistrate statistic sunt în Chișinău. Opțiunea noastră liberală este de a **spori atractivitatea investițională și potențialul economiei locale**.

Ne propunem să creștem gradul de aderență a marilor companii, întărirea forței de muncă, locuitoare în capitală, care generează astăzi peste 50% din PIB-ul țării.

Cu aproximativ 350.000 salariați, ceea ce reprezintă 48% din numărul total de angajați ai Republicii Moldova, Chișinăul este principalul centru economic al țării, este orașul care dă tonul dezvoltării economiei naționale.

Ca Primar General voi asigura dezvoltarea unui **ecosistem ideal** de dezvoltare a afacerilor în Municipiul Chișinău printr-un concept simplificat de taxe și impozite, un concept integral digitalizat, descărcat de corupție și foarte transparent, așa încât fiecare cetățean va putea urmări cum sunt folosiți banii săi în circuitul economic al dezvoltării orașului.

Vom genera mai multe venituri din taxe și impozite, vom atrage mai multe resurse financiare prin obligații municipale, parteneriate publice-private și investiții de capital pentru ca banii care vor intra în Municipiul Chișinău să sporească bogăția orășenilor, asigurând un grad de prosperitate pe care cetățenii îl merită. Creșterea atractivității de a investi în Chișinău va asigura locuri de muncă și salarii competitive. Crizele prelungite, pandemia și războiul din regiune a redus apetitul investitorilor de a investi în capitala Republicii Moldova, iar din această cauză populația a continuat să plece. Viața în Chișinău s-a scumpit, prețurile la bunurile de consum curent au crescut, iar veniturile modeste ale oamenilor au devenit insuficiente.

Ca Primar general voi extinde Zona Metropolitană Chișinău pentru a valorifica potențialul extraordinar pe care acest oraș îl poate dezvolta. Voi atrage companii internaționale în energie regenerabilă, parcuri tehnologice și industriale, zone de birouri IT și clustere integrate de producție. Chișinăul trebuie să fie înconjurat de zone radiante de centre tehnologice și parcuri care atrag investițiile și forța de muncă calificată.

Voi porni, alături de o echipă completă de specialiști, acest model de dezvoltare urbană printr-o reformă fiscală, întemeiată pe taxe locale mai mari pentru rezidenții zonei ultra-centrale, în descreștere spre sectoarele mai îndepărtate și suburbiile integrate Municipiului. Ne propunem ca astfel, încurajând delocalizarea birourilor și halelor de producție grele din centrul istoric, să obținem decongestionarea centrului istoric și optimizarea costurilor de birouri și spații comerciale.

Reforma fiscală propusă are rolul de a reține cât mai multe venituri obținute de Chișinău pentru locuitorii municipiului.

În egală măsură se vor crea condiții suficiente și necesare pentru folosirea obligațiilor municipale, racordate la marile agenții internaționale de rating pentru ca în acest fel să putem lansa proiecte istorice de modernizare a infrastructurii de transport, energie, dezvoltarea infrastructurii turistice și universitare.

Deja astăzi suntem în discuții cu mari companii internaționale din România, UE, Coreea și Japonia, interesate să ajute viitoarea administrație a Municipiului Chișinău să devină un centru de excelență urbană în Europa de Sud Est.

ÎN NUMAI 4 ANI, NE PROPUNEM SĂ AVEM:

- un **centru istoric** complet regenerat, explorat, conectat la industria turistică a Municipiului Chișinău;
- dezvoltarea unei **rețele de clustere industriale și parcuri tehnologice** pe care le vom popula cu companii internaționale, cu sedii ale unor companii mari, atrase de proiecțiile de viitor ale Chișinăului;
- cel mai mare **festival de muzică** de la frontiera Europei de Est;
- soluționarea problemelor cu **animalele fără stăpân** și a temei alergiei la **ambrozie**;
- **ecologizarea completă** a cursului râului Bâc, amenajarea completă a malurilor sale, scoaterea din acest spațiu a tuturor elementelor care intoxică orașul, înlocuindu-le în schimb cu cea mai largă zonă de agrement, spații de birouri, locații hoteliere, zona verde a Municipiului Chișinău fiind dublată prin cel mai important proiect din ultimii 100 de ani ai acestui oraș;
- crearea premiselor necesare și suficiente ca anul 2027 să fie pentru Chișinău ocazia de a fi **capitală europeană**, printr-un parteneriat extins cu minunatele orașe românești: Iași, București, Cluj-Napoca și Timișoara, contribuind la cea mai mare expunere și vizibilitate externă a țării noastre;
- **proiecte de investiții publice** pe care le vom atrage prin politici de stimulare a investițiilor directe, facilități fiscale din partea zonei metropolitane și pachete de asistență pentru companiile aflate în situații de risc;

2.

URBANISM

Abordarea liberală a acestei teme foarte importante este una care se încadrează perfect, la detaliu, în spațiul conceptual modern în care marile aglomerări urbane se exprimă astăzi la nivel european. Dacă noi, oamenii Chișinăului, decidem că orașul nostru trebuie să se dezvolte asemenea Berlinului, Parisului, Londrei sau Romei, atunci, fără ezitare, trebuie să folosim același model de dezvoltare urbană. Improvizațiile trecute și actuale în ceea ce privește dezvoltarea orașului nostru ne vor ține pentru totdeauna la periferia Europei civilizate.

Ce propunem noi, Coaliția pentru Unitate și Bunăstare, drept abordări sistemice în ceea ce privește urbanismul:

- Adoptarea unui nou **Plan Urbanistic General (PUG)** de concepție modernă, europeană.
- Adoptarea unui **Cod Vizual** al mun. Chișinău, menit să reglementeze foarte strict cum trebuie să arate orașul nostru.
- Definirea și **cultivarea respectului locuitorilor** orașului pentru spațiul public urban.
- Punerea în valoare a **clădirilor istorice și de patrimoniu** prin scoaterea din centrul istoric a autorităților și administrațiilor cu caracter redundant ori ambiguu pentru identitatea centrului metropolitan.
- **Refacerea fațadelor clădirilor publice**, păstrându-le identitatea, adaptându-le la modernitate.
- **Iluminatul arhitectural** al clădirilor publice.
- **Ecologizarea completă** a cursului de râu Bâc, amenajarea completă a malurilor sale, eliminarea surselor de poluare și înlocuirea unităților existente cu o largă zonă verde de agrement, spații de birouri, hoteluri, piste de antrenament, săli de sport, zone peisagistice.
- **Revitalizarea centrului istoric**, spațiu prietenos pentru arte și cultură, zone pietonale.
- **Creșterea ponderii spațiilor verzi** și amenajarea acestora după reguli peisagistice moderne.

3.

REVITALIZAREA ECONOMICĂ A AREALULUI METROPOLITAN CHIȘINĂU

Aflându-ne într-un moment clar de stagnare și construind o proiecție pentru viitorul Chișinăului, considerăm că orașul trebuie să-și recapete importanța economică din perioada interbelică. Un oraș cu peste 1 milion de locuitori trebuie să fie un oraș bogat, un oraș profitabil, care generează venituri pentru cetățenii săi.

Simbioza dintre oamenii Chișinăului și orașul lor trebuie să fie continuă, echilibrată, dinamică, reciprocă și în continuă dezvoltare. Dacă noi, oamenii, vom oferi orașului ceea ce acesta are nevoie, orașul ne va întoarce înzecit fiecare efort pe care noi vom decide să îl facem pentru Chișinău.

Prioritățile economice ale echipei liberale pentru Chișinău sunt:

- **Înființarea Zonei Metropolitane Chișinău**, decizie care va spori rolul și potențialul micilor orașele suburbane - beneficiarii direcți ai marilor proiecte investiționale ale capitalei. Zona Metropolitană înseamnă crearea a 3 Zone Economice în Chișinău, în suburbiile extinse din Arealul Metropolitan, cu infrastructură modernă și clustere industriale. Micile orașele suburbane vor găzdui majoritatea absolută a clusterelor tehnologice și parcuri industriale, centre voltaice și uzine de co-generare a electricității, primind în schimb triplarea volumului de taxe locale, locuri de muncă bine plătite și infrastructură de transport adecvată, construită din banii municipali.
- **Un program structurat** pe termen lung **pentru investiții publice** în infrastructură, energie și parcuri industriale/tehnologice.
- **Stimularea conceptului White Label** – comerțul și exportul pot și trebuie să fie stimulate. Un produs cu etichetă albă este un produs sau serviciu produs de o companie pe care alte companii îl rebrandă pentru a face să pară ca și cum l-ar fi făcut. Numele derivă din imaginea unei etichete albe de pe ambalaj care poate fi completată cu rochia comercială a comerciantului. Dacă, la această etapă, nu reușim să construim branduri puternice și cunoscute la nivel internațional așa încât să exportăm produse și servicii, putem produce, în schimb, produse și servicii cu etichetă albă.
- Analiza, formularea și asumarea unui **Plan Strategic de dezvoltare** pe o perioadă medie și lungă (10–25 ani).
- **Dublarea veniturilor la bugetul Municipiului Chișinău**, ca efect de bază al optimizării resurselor și proprietăților municipale, creșterea investițiilor străine și capitalului obținut din impozitele colectate la Chișinău și direcționate pentru dezvoltarea Chișinăului ca urmare a modificării legii finanțelor publice locale. Totodată, Municipiul Chișinău trebuie să introducă un sistem care să ofere diferențiere fiscală pentru antreprenori, la achitarea taxelor locale. În dependență de zona în care se desfășoară activitatea comercială și profitabilitatea ei, antreprenorii trebuie să fie taxați diferiți, acest instrument fiind folosit pentru a stimula investițiile în zonele unde municipalitatea își dorește asta.
- **Emiterea obligațiunilor municipale** pentru finanțarea marilor proiecte de infrastructură și mobilitate urbană.
- **Construirea și dezvoltarea**, în raza Zonei Metropolitane, **a noilor trasee de transport urban modern**, de tip light rail, pentru a oferi o soluție de mobilitate urbană nouă și neexploată până acum.

- **Dezvoltarea parteneriatelor publice-private** între administrația municipală și companiile private pentru construcția și mentenanța parcurilor multietajate orașenești.

- **100% canalizări și gazificări** în toate suburbiile adiacente integrate în Zona Metropolitană Chișinău în 2025.

- **Conectarea tuturor suburbiilor Municipiului Chișinău cu transport public modern.**

- **Extinderea pădurilor** metropolitane și a **spațiilor verzi**, în conformitate cu prevederile noului PUG.

- **Extinderea bazei fiscale**, eliminarea fraudelor și evaziunilor în gestionarea spațiilor arendate, optimizarea utilizării spațiilor urbane și a proprietăților municipale.

4.

***DIMENSIUNEA ISTORICĂ ȘI
DE PATRIMONIU***

DIMENSIUNEA ISTORICĂ ȘI DE PATRIMONIU

Direcțiile în care vom interveni cu claritate, decizie asumată și proiecte articulate sunt:

01

Sistematizarea riguroasă a tuturor **clădirilor relevante sub aspect istoric și arhitectural**. Redarea unor utilități noi tuturor clădirilor industriale abandonate; se vor amenaja cafenele, biblioteci, hoteluri, centre de meșteșuguri și artizanat urban, spații comerciale și mici hub-uri de socializare pentru larga diversitate de grupuri asociative din Chișinău.

02

Extinderea infrastructurii de biblioteci, centre culturale și universitare.

03

Transformarea, prin investiții private, a **cinematografelelor abandonate** în **hub-uri culturale** de creație și **promovarea tehnologiilor moderne**, integrate în viața cartierelor și a orașelor suburbane ale Municipiului Chișinău.

04

Susținerea teatrelor printr-un Program Municipal; organizarea unui festival anual de teatru, cu participare internațională și organizarea de alte manifestări cultural/artistice internaționale.

5.

SPAȚII VERZI

Cele mai multe din orașele europene sunt "orașe verzi", iar preocuparea noastră pentru a păstra cât mai mult din zestia naturală a Chișinăului trebuie să devină o atitudine generală.

Orașele verzi sunt orașe care oferă locuitorilor un standard de viață mult mai sănătos, în sensul că incidența bolilor care au legătură directă cu mediul înconjurător este una mult mai mică, aspect demonstrat științific și statistic.

Prioritățile programului nostru pe acest subiect sunt următoarele:

- **Construirea unei noi asociații de gospodărie a spațiilor verzi.** Astăzi AGSV face orice numai nu gospodărie propriu-zisă. Irigarea și îngrijirea spațiilor verzi nu se face cum trebuie. Mediul urban nu este habitatul natural al arborilor, din acest motiv au nevoie de îngrijire specială.
- **Cadastrul spațiilor verzi** - contabilizarea și evidența, analiza numerică a copacilor și a stării lor de sănătate. Trebuie să curățăm spațiul verde de arborii bătrâni sau bolnavi care pot deveni un pericol pentru oameni.
- La Viena, fiecare arbore are o etichetă de metal, care conține numărul arborelui și toată informația despre acesta. Mai mult decât atât, în viitorul spre care tindem trebuie să existe un **sistem unic informațional** care va conține date despre fiecare arbore din oraș.
- **Legătura funcțională** între Planul Urbanistic General actualizat și dezvoltarea spațiilor verzi trebuie să devină parte a Constituției orașului Chișinău. Acolo unde sunt rețele aeriene nu plantăm copaci care cresc la 70-80 metri, este atât de simplu!

An aerial photograph of a vast, sprawling landfill. The ground is completely covered with a dense layer of multi-colored waste, including plastic bags, crumpled paper, and other debris. In the center of the image, a person wearing a light-colored shirt and dark pants is seen from above, actively sorting through the trash. A small, round basket filled with red items sits on the ground near the person. The overall scene conveys a sense of overwhelming scale and environmental impact.

6.

MANAGEMENTUL DEȘEURILOR

Tema deșeurilor este o temă la fel de importantă, iar în cazul orașului nostru aceasta a suportat ani de zile la rând abordări diferite, incomplete și chiar antagonice. Soluțiile pe care le propunem nu pot fi altele decât cele implementate cu succes în marile metropole europene:

SCHIMBAREA ABORDĂRII! GUNOIUL NU MAI TREBUIE ARUNCAT LA GROAPĂ, CI TREBUIE SORTAT

Aceasta este principala soluție. Astăzi, în Chișinău, se sortează până la 10% din tot gunoiul. Există un parteneriat preferențial între Primăria municipiului Chișinău și o companie privată. De pe timpul fostului primar Chirtoacă, primăria colectează gunoiul de la cetățeni, pe banul public municipal, îl transportă la Colonița, compania privată selectează ce este mai valoros, iar gunoiul fără valoare este transportat tot de primăria Chișinău, 35 km, la Țânțăreni, unde este aruncat în groapă. Regia Autosalubritate a început să facă colectare separată, dar nu depășim procentul de 10%. În rest, lucrăm în baza unei practici medievale în 2023.

GROAPA DE GUNOI DE LA ȚÂNȚĂRENI - TRANZIȚIA GRADUALĂ/ TREPTATĂ LA CENTRU DE PRELUCRARE

Groapa de gunoi de la Țânțăreni trebuie să devină muzeu și istorie în următorii 50 ani. Tranziția trebuie să aibă loc treptat, în conformitate cu strategia națională.

INCINERAREA GUNOIULUI ÎN FORMAT EUROPEAN

Capacitatea energetică generată prin ardere se transformă în electricitate și apă caldă vândută cetățenilor din Viena. Centrul de incinerare a deșeurilor Spittelau din Viena transformă deșeurile reziduale în energie prin procese termice avansate. Prin arderea deșeurilor, centru generează căldură pentru rețeaua de încălzire urbană a Vienei, satisfăcând nevoile de încălzire pentru aproximativ 60.000 de gospodării. În plus, produce și energie electrică care poate alimenta până la 40.000 de case. Deoarece deșeurile care ar fi ajuns altfel în gropile de gunoi sunt convertite în resurse energetice, acest lucru ajută la reducerea emisiilor de dioxid de carbon.

Mai mult, designul unic al clădirii, creat de artistul Friedensreich Hundertwasser, o transformă într-un punct de referință arhitectural. La 150 metri au bloc locativ - totul pentru că au filtre foarte puternice. Scump și frumos. Acesta trebuie să fie un punct de reper spre care să tindem.

7.

ANIMALE FĂRĂ STĂPÂN

Tema animalelor fără stăpân care și astăzi populează străzile Chișinăului, orașul nostru având, atenție, rang de oraș capitală europeană, este o temă abordată cu maximă neclaritate, în ultimii 30 de ani. Din acest motiv, desele conflicte dintre administrația orașului și asociațiile care apăra drepturile animalelor au blocat multe din inițiativele anterioare. Ca atare, trebuie urmărite câteva direcții de acțiune.

CREAREA REGISTRULUI UNIC AL ANIMALELOR DE COMPANIE

Introducerea unei taxe simbolice pentru toți **proprietarii de animale de companie**. În orice țară civilizată, cumpărarea unui animal și îngrijirea lui este o mare responsabilitate. Unicul format în care, la modul real, oamenii din administrația primăriei municipiului Chișinău vor să rezolve problema animalelor fără stăpân este să le omoare.

Abandonul animalelor de companie este una din cauzele care generează cele mai mari probleme, ori ele devin agresive când pierd habitatul în care erau obișnuite să trăiască, dar se și înmulțesc necontrolat cu animalele care deja sunt fără stăpân.

Animalele de companie sunt înregistrate și microcipate, așa încât să poată fi identificat proprietarul în caz de pierdere sau abandon. Avem astăzi cadru legal care permite pedepsirea proprietarilor iresponsabili, dar nu avem nici un mecanism de control și de implementare a acestuia. Această măsură care vine să educe cetățenii, trebuie privită în ansamblu cu oportunitatea de a introduce câteva ore în școală, pentru ca elevii să învețe cum trebuie să construim relația cu animalele.

CONTROL MAI STRICT PE PIAȚA NEAGRĂ

STERILIZAREA

Animalele se înmulțesc constant și masiv, problemă care poate fi rezolvată doar prin sterilizare. Sterilizare înseamnă eliminarea a 2 tipuri de agresivitate, deoarece câinii sunt agresivi în special atunci când vor să se înmulțească, și, respectiv, după ce deja au pui. Administrația orașenească trebuie să conlucreze foarte strâns cu suburbiile în acțiunile de capturare și sterilizare a animalelor fără stăpân, proces care trebuie să se întâmple în 3 zone mari în Zona Metropolitană Chișinău.

8.

DIGITALIZARE

Toate marile orașe ale Europei sunt astăzi aproape complet digitalizate. Serviciile oferite cetățenilor sunt încorporate în sisteme digitale conectate între ele, cu acces progresiv la toate bazele de date disponibile, așa încât administrația să poată oferi cetățenilor servicii de calitate, în cel mai scurt timp. Ce avem de făcut în Chișinău:

SISTEM INFORMAȚIONAL UNIC - CHIȘINĂUL LA UN SINGUR CLICK

Aparent, **Chișinăul la un singur click** poate suna ca o simplă aplicație în care verifici când ajunge troleibuzul sau cum stăm cu ambuteiajele, dar în realitate trebuie să fie ceva mult mai mare.

Propunem dezvoltarea unui **sistem informațional unic comun**. Astăzi sistemul dezvoltat de guvernare este unul foarte complicat din perspectiva experienței pe care o are utilizatorul cu sistemul digital propriu-zis. Acesta nu este adaptat la nevoile locale ale oamenilor, trebuie și poate fi îmbunătățit semnificativ.

e-Chișinău este mai mult decât o aplicație, este o direcție care trebuie asumată - full digital! Sistemul unic informațional trebuie să înglobeze și să interconecteze în sine toate sistemele informaționale interne ale întreprinderilor municipale, ale primăriei și ale guvernării. **Serviciile digitalizate** prin cabinetul unic al fiecărui cetățean poate începe de la o simplă înscriere la medic la o policlinică din Chișinău și poate fi dezvoltat la achitarea unei porții suplimentare de mâncare pentru copilul tău în școală sau monitorizarea achizițiilor publice. Bazele acestui sistem la Chișinău sunt bazele pentru programul de viitor - **Moldova digitală**.

INTELIGENȚĂ ARTIFICIALĂ IMPLIMENTATĂ ÎN SERVICIILE MUNICIPALE

Umanitatea este uimită de capacitățile ChatGPT, care în esență este un Google 2.0.

În esență, ceea ce vedem astăzi încă nu este inteligență artificială, ci doar sisteme avansate de **machine learning**. Totuși, aceste sisteme pot fi folosite deja astăzi pentru a rezolva, măcar parțial, anumite componente din problemele mari pe care le are municipiul Chișinău:

AMBUTEIAJE

Cu ajutorul unui **sistem unificat de senzori și camere video** în intersecții, se pot colecta date în timp real privind condițiile de trafic. Cu ajutorul învățării automate, sistemul poate ajusta în mod dinamic **temporizarea semafoarelor** pentru a optimiza fluxul de trafic pe baza densității și vitezei vehiculelor. Acest lucru ar reduce congestia traficului și ar îmbunătăți timpii de deplasare.

PARCĂRI INTELIGENTE, PUBLICE SAU PRIVATE

Sistematizarea, stimularea investițiilor și creșterea confortului urban prin infrastructura care să îmbine liniștea ambientală pentru locuitorii capitalei, scoaterea utilajului greu în afara sa, cu servicii moderne de parcări provizorii, contoare inteligente și reducerea emisiilor de carbon. Inteligența artificială ar utiliza **senzori IoT** instalați în locurile de parcare pentru a determina dacă acestea sunt ocupate sau libere. Aplicația ar oferi apoi utilizatorilor actualizări în timp real cu privire la locurile de parcare disponibile. Această aplicație ar putea permite, de asemenea, rezervarea în avans și plata fără contact.

BUGETARE TRANSPARENTĂ

Poate fi dezvoltat un **sistem de registru public bazat pe Blockchain**. Acest lucru ar permite ca bugetul orașului să fie înregistrat într-un mod transparent și imuabil, astfel încât orice cetățean să poată examina modul în care sunt alocate și cheltuite fondurile. De asemenea, sistemul poate fi programat să semnaleze orice discrepanțe sau nereguli, reducând astfel șansele de corupție.

9.

SPAȚIUL LOCATIV COMUNAL

Și din acest punct de vedere, Chișinăul este mult în urma orașelor europene de talia sa. Organizarea locativă de tip sovietic, haotică în cele mai multe dintre cazuri, este una care nu confirmă și nu întărește dreptul constituțional la proprietate. Dimpotrivă. S-a constatat că nu s-a dorit cu adevărat până în acest moment ca această temă să suporte o abordare coerentă, de tip modern. Iată de ce, echipa noastră va asuma un proiect care să ofere oamenilor orașului premise corecte pentru construirea unei atitudini corecte față de tema spațiului locativ.

TRANZIȚIA TREPTATĂ LA ASOCIAȚII DE COPROPRIETARI ÎN CONDOMINIU

Astăzi doar 19% (671) din totalul blocurilor de locuit din municipiul Chișinău (3609) sunt gestionate corect și activează în cadrul normativ actual. Dincolo de faptul că această măsură este foarte importantă din prisma legalității și a gestionării eficiente, ACC înseamnă și un set de beneficii:

- de ordin economic: permite plasarea publicității, colectarea taxelor pentru parcare, arendarea spațiilor comune, a utilajului și a altor valori materiale, colectarea veniturilor din activitatea agenților economici.
- de ordin administrativ: dobândirea terenului aferent, autogestionare și organizarea deservirii, elaborarea bugetului anual de venituri și cheltuieli, asumarea responsabilității, defalcări speciale în fondul de rezervă și altele.

În esență, prin tranziția la ACC, cetățenii care sunt proprietarii apartamentelor într-un bloc de locuit obțin drepturi și asupra căilor de acces, a spațiilor verzi, a parcării, a terenurilor de joacă, a spațiilor pentru depozitarea gunoiului și pentru uscarea rufelor, etc. Acest format este cel mai liberal dintre toate cele posibile, ori acesta presupune că cetățenii devin responsabili pentru gestionarea spațiului în imediată apropiere cu blocul lor. Toate cheltuielile administrative pentru tranziție pentru blocurile unde trăiesc familiile social-vulnerabile să fie asigurate de bugetul municipal, totodată direcția locativ comunală să acorde asistență în acest proces.

”AMENDAMENTUL GRĂDINARU” TREBUIE ȘI VA FI IMEDIAT ANULAT

În procesul de elaborare și adoptare a legii cu privire la condominiu, după prima lectură, ex-consilierul municipal și deputatul PAS Vasile Grădinaru a prezentat un amendament, prin care a introdus o modificare aparent neimportantă, dar care a dat peste cap esența legii - terenul adiacent blocurilor se dă ACC ”în folosință” în loc de ”în proprietate”. Acest amendament vine ca să păstreze status quo, întrucât acesta este unul de care primăria beneficiază. Dincolo de faptul că poate suna foarte apropiat ca sens, diferența de principiu între dreptul de proprietate și dreptul de folosință este că cea din urmă nu presupune dreptul de a decide viitorul bunului. Așadar, prin faptul că deține dreptul de proprietate asupra terenului aferent, primăria își asigură controlul asupra deciziilor legate de modul în care este transmis acesta terților, iar oamenii se pot trezi că vine un ”antreprenor” cu o autorizație de a construi o discotecă sau spălătorie în curtea blocului.

Sursa: www.astercon.md

PROGRAM MUNICIPAL DE EFICIENȚĂ ENERGETICĂ

Din cauza infrastructurii proaste și învechite, aproximativ 70% din consumul energetic al cetățenilor din municipiul Chișinău se transformă în pierderi. Propunem un program de încurajare a investițiilor masive în izolarea termică a blocurilor de locuit. Întrucât procesul este unul costisitor (aprox. 5 miliarde euro pentru toate blocurile din municipiu), propunem o formulă cu 3 componente - o parte investită din bugetul municipal, o parte investită de asociația de coproprietari în condominiu și a treia - componentă de grant din fonduri europene.

A fi european înseamnă nu doar să faci mai mulți bani, ci și să-i cheltui eficient.

10.

CONECTIVITATE URBANĂ, CONSERVAREA TEZAUURULUI CULTURAL ȘI ATRACTIVITATE TURISTICĂ

Un oraș mare trebuie să fie o comunitate inclusivă, capabilă să ofere un spațiu emoțional articulat și consistent tuturor cetățenilor săi. Conectivitatea urbană este un concept care are legătură în primul rând cu reperele culturale și spirituale ale unui oraș care trebuie să aibă propria sa identitate. Dincolo de necesarul proiect de urbanizare și modernizare de care Chișinăul are atât de mare nevoie, se impune redimensionarea coordonatelor care definesc profilul orașului nostru, așa încât stîmă de sine a locuitorilor orașului să crească proporțional cu mîndria faptului că suntem cu toții chișinăueni.

Ce considerăm că trebuie făcut în acest sens:

- **Extinderea conectivității wifi și a rețelelor 4G/4G+** prin hotspoturi în tot Municipiul Chișinău, accesibile în transportul public; lansarea "e-Chișinău", un ghid electronic interactiv care să permită vizitatorilor să exploreze orașul și să participe la diverse probe de cunoaștere activă (treasure hunts), conectând în calitate de parteneri micul business (restaurante, cafenele, baruri), conectându-i la evenimente locale istorice, umanizând peisajul urban. Vom investi în restabilirea memoriei orașului prin rețele și conexiuni pe platforme deschise, introducând aplicații vitale pentru oameni. E-Chișinău trebuie să fie nu doar o soluție de turism deștept (smart tourism), dar și un canal de comunicare activă cu cetățenii, oferindu-și observațiile, propunerile și interesele lor imediate despre probleme care-i privesc.
- **Cod vizual al municipiului Chișinău** - e timpul să ne aducem aminte că ne mândrim cu un oraș din piatră albă, veșnic verde! Reglementarea actuală nu este suficientă, nu există instrumente și instituții direct responsabile de dimensiunea vizuală a municipiului Chișinău. Zona centrului rămâne a fi un dezastru din perspectiva publicității și a panourilor informative plasate cum le trăsnește oamenilor, blocurile de locuit nu se încadrează în nici o logică vizuală și stilistică, iar reglementările existente sunt folosite doar ca punte de corupție mică pentru micii funcționari din primărie. Odată cu adoptarea noului PUG și implementarea programului de eficiență energetică prin izolarea termică a blocurilor, e momentul ca orașul nostru să-și redobândească identitatea vizuală uniformă și clară.
- **Sectorul picturilor murale - nouă atracție culturală!** Astăzi, în Chișinău, cele mai vestite aplicații pentru turiști propun vizitatorilor parcuri, mănăstiri și memoriale. Chișinăul este plin de oameni de cultură și suntem convinși că, odată dat pe mâinile lor, orașul poate arăta altfel. Propun organizarea anuală, la Chișinău, a celui mai mare festival de street art și pictură murală. Artiștii autohtoni și de peste hotare, cu finanțarea primăriei, vor putea transforma blocurile vechi, proaspăt izolate termic, în mici opere de artă, care vor forma, la un moment dat, un ansamblu - Chișinău City Quest, spre exemplu. Ideea poate fi dezvoltată, și cu timpul fiecare sector să se specializeze în ceva - muzică, sculptură, etc.
- **Cel mai mare festival de muzică din Europa de Est - da, putem!** Clujul și Budapesta găzduiesc festivaluri la care ajung sute de mii de oameni anual și care generează, pentru oraș, câteva zeci de milioane de euro, iar chișinăuienii stau în rânduri online pentru ca să poată cumpăra bilete la concertul Coldplay de la București. A venit momentul să coagulăm efortul tuturor celor care organizează sute de festivaluri și să organizăm ceva mare, care să ne plaseze pe harta culturală a Europei. Concertele pot fi organizate fără frigărui și corturi. Este timpul să facem cultură așa cum se face la Cluj, la Berlin sau la Barcelona.

11.

SĂNĂTATE PUBLICĂ ȘI PROTECȚIA SOCIALĂ

Acest sector de activitate și responsabilitate este unul foarte important și va primi din partea echipei noastre atenția cuvenită. De ani și ani de zile acest sector este foarte slab finanțat, iar investițiile structurale, de importanță vitală, se lasă așteptate. De ce? Pentru că nu sunt bani. Și bani nu sunt pentru că toți primarii Chișinăului din ultimii 30 de ani nu au fost decât niște foarte slabi administratori ai sărăciei noastre și ai orașului. Este nevoie acută și imediată de noi abordări și direcții de acțiune.

SĂNĂTATE PUBLICĂ ȘI PROTECȚIA SOCIALĂ

01

Management eficient - separarea dimensiunilor de protecție socială și medicină la nivel de management al Primăriei și fortificarea echipelor care se ocupă de managementul sistemului de sănătate cu oameni competenți. Coordonarea sectorului medical și social se face de o singură direcție în cadrul primăriei, cu un număr de doar câteva persoane. Din acest motiv, multe probleme ale sectorului medico-social nu sunt abordate și nici luate în seamă. Este necesară o revizuire fundamentală a managementului serviciilor de asistență medicală din municipiu Chișinău, pentru eficientizarea cheltuielilor din banii publici și creșterea calității serviciilor prestate populației. Unele instituții municipale trebuie modernizate urgent - spre exemplu Spitalul municipal nr. 4 sau Maternitatea nr. 2, iar alte structuri lichidate - AMT, ori Centrele Medicilor de Familie pot fi administrate prin direcția municipală, fără intermediari.

02

Prevenție și programe dedicate problemelor cu care se confruntă oamenii. Gestiunea eficientă a banului public și celeritatea trebuie să fie principii definitorii în stabilirea priorităților pentru administrarea sistemului municipal de sănătate și de protecție socială. Lucrul eficient cu datele pe care le avem despre populație ne permit să preconizăm cu exactitate care sunt serviciile de care populația are nevoie cel mai mult și să le prioritizăm la nivel de bugetare și executare. În orice format, trebuie să ținem cont că fiecare leu investit în prevenție și profilaxie înseamnă 7 lei economisiți în tratament. Ne place sau nu, trebuie să recunoaștem că este important să le aducem aminte locuitorilor Chișinăului să-și spele mâinile, să aibă grijă de igienă, să păstreze distanța socială și să se alimenteze sănătos. Sănătatea este cea mai scumpă dimensiune gestionată de stat pentru că încă nu am învățat să trăim sănătos.

SĂNĂTATE PUBLICĂ ȘI PROTECȚIA SOCIALĂ

03

Program municipal pentru asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități locomotorii în toate instituțiile de utilitate publică, în transportul public și intrările în blocuri de locuit. Orașul nu este prietenos persoanelor cu dizabilități. Avem mii de persoane cu dizabilități locomotorii care locuiesc sau vizitează orașul. Aceste persoane se deplasează greu, au nevoie de cărucior sau suport. Instituțiile publice ale orașului nu au prevăzute condiții pentru a asigura accesul acestor persoane. La fel este și cu transportul public. Acesta este un grad înalt de discriminare a acestui grup de persoane, ceea ce este un impediment serios în aspirația noastră de a adera la comunitatea europeană. Este momentul să facem un efort și să ne asigurăm că rezolvăm, odată și pentru totdeauna, una dintre cele mai rușinoase probleme pe care le avem - persoanele cu dizabilități locomotorii, în continuare, nu au acces în multe locuri și la multe servicii pentru că nu există căi de acces. Oricât ar costa și oricât efort ar fi necesar, 4 ani sunt suficienți pentru ca oamenii cu dizabilități locomotorii să aibă acces în orice clădire din municipiul Chișinău.

04

SĂNĂTATE PUBLICĂ ȘI PROTECȚIA SOCIALĂ

Programul de îmbătrânire sănătoasă. Ne dorim părinți și bunici sănătoși alături de noi! Trebuie regândită oferta serviciilor medicale în așa fel ca acestea să corespundă necesităților de sănătate a populației în vârstă, cum ar fi (artroze degeneratoare, boli cardio-vasculare, traumatisme etc.). De exemplu, 70% dintre persoanele adulte sănătoase pot dezvolta cataracta după vârsta de 60 de ani. Sunt create liste lungi de așteptare pentru intervenție de cataractă care fac ca pacienții să aștepte în medie până la 700 zile! Trebuie gândit și propus un program special dedicat acestei probleme pentru creșterea accesului în timp util la serviciile necesare. În municipiul Chișinău sunt înregistrate circa 200 mii persoane cu boli ale aparatului circulator (cardiovascular), cca 40 mii persoane cu boli ale sistemului osteo-articular, sunt mii de pacienți care au nevoie de programe dedicate pentru tratament și reabilitare medical care nu sunt disponibile suficient. Totodată, acest program presupune investiții în activități de screening, prevenire a dezvoltării maladiilor, profilaxie.

SĂNĂTATE PUBLICĂ ȘI PROTECȚIA SOCIALĂ

05

Program de locuințe sociale pentru profesori, medici și polițiști. Considerăm aceste categorii baza unei societăți sănătoase, și înțelegem că sunt desconsiderați de guvernarea actuală. Nu putem promite în această campanie salarii mai mari, pentru că nu ține de competența APL, dar putem veni să soluționăm una dintre cele mai mari probleme - să asigurăm cu apartamente la prețuri preferențiale sau apartamente de serviciu profesorii, medicii și polițiștii. Siguranța unui acoperiș deasupra capului este una dintre condițiile de bază care trebuie asigurate pentru ca un om să-și dorească să rămână în Republica Moldova. Dimensiunea locuințelor sociale poate deveni subiect a obligațiilor sociale pe care și le asumă marii antreprenori care construiesc cartiere întregi noi, iar oferirea terenului municipal pentru construcții să fie condiționată de oferirea unui anumit număr de locuințe sociale.

06

Combaterea ambroziei – prioritate la nivel de sănătate publică. Ambrozia produce o cantitate mare de polen, iar acesta conține multiple fragmente extrem de alergizante. Cu toții știm și înțelegem cât de mult rău face ambrozia, iar soluția nu poate fi diferită de modelul aplicat clar la nivel european – un sistem de combatere care include efortul autorităților municipale, a proprietarilor de terenuri, a organelor de control și a cetățenilor. Managementul acestui efort ni-l asumăm.

12.

EDUCAȚIE, TINERET ȘI SPORT

De mai bine de 20 de ani, constant, fără nici un fel de ezitare, oamenii părăsesc Chișinăul pentru totdeauna, cei mai mulți dintre aceștia stabilindu-se în Europa. Dintre cei care pleacă, mulți sunt tineri, iar motivele lor sunt dintre cele mai diverse. În cele mai multe din cazuri, motivul principal stă în afirmația potrivit căreia orașul nu le poate oferi ceea ce ei caută și au nevoie. Chișinăul nu poate astăzi oferi, niciunei generații ceea ce, mulțumitor și chiar îndeplător, alte orașe europene oferă locuitorilor lor. Ce este de făcut?

**MĂRIREA
BUGETULUI
PENTRU
INFRASTRUCTURĂ
ÎN EDUCAȚIE,
ÎN ȘCOLI ȘI
GRĂDINIȚE.**

ȘCOLI , ȘI GRĂDINIȚE , MODERNE

și europene înseamnă locuri unde copiii nu îngheață iarna și nu se topesc de căldură vara, au acces la internet și resurse educaționale, infrastructură sportivă și culturală - toate acestea sunt realizabile cu suport din occident. Ne dorim **50 școli modernizate complet** până în 2027.

BURSE PENTRU CEI MAI PERFORMANȚI ELEVI

Nu mai putem să ne prefacem că nu observăm cum cei mai buni elevi din țară pleacă peste hotare. Suntem în al 3-lea val de migrație - în ultimii 4 ani pleacă tinerii - oamenii care nu se mai întorc. Cu 10 ani în urmă, 24% dintre tinerii cu vârstă universitară erau peste hotare.

Azi sunt 40%, iar dintre tinerii care în 2019 au intrat la universitate (12700), anul acesta au absolvit doar 8300. Elevii buni pleacă în căutarea studiilor de calitate, așa că trebuie să gândim un mecanism prin care municipalitatea îi încurajează să facă cele mai bune studii, iar apoi să revină în țară. Prin acest program anual, municipalitatea **va susține financiar și logistic 100 tineri absolvenți ai liceelor** pentru ca aceștia să urmeze cele mai bune facultăți din lume, cu condiția că aceștia revin și activează în municipiul Chișinău 5 ani după finalizarea studiilor.

CHIȘINĂUL- CENTRU DE TINERET

Administrația actuală se laudă că a construit câteva centre de tineret în municipiul Chișinău. Noi considerăm că a venit momentul când mun. Chișinău trebuie să devină un **centru de tineret** - cu oportunități și cu prioritizarea dorințelor și aspirațiilor legitime ale tinerilor. Vrem, în calitate de partid liberal, să propunem un mecanism de pe urma căruia beneficiază și tinerii, dar și antreprenorii. În schimbul măsurilor de scădere a presiunii administrative și fiscale din partea APL și a anumitor înlesniri legate de taxele locale, oamenii de afaceri vor oferi tinerilor reduceri în rețelele lor (HoReCa, fashion, cultură, tehnologii) în baza contului creat în sistemul informațional unic. Totodată, propunem mărirea bugetului pentru organizațiile de tineret și cluburile sportive.

LANSAREA ACADEMIEI OLIMPICE CHIȘINĂU

În parteneriat cu administrația publică centrală și cu suportul partenerilor externi, propunem **extinderea complexului de la Chișinău Arena și crearea unui spațiu autentic** în care sportivii din Republica Moldova se pot antrena pentru înalta performanță. **Academia Olimpică pentru tineri sportivi** va fi un centru vast, multifuncțional și bine echipat, proiectat pentru a oferi condiții ideale de antrenament și educație. Acesta va cuprinde diverse facilități sportive de înaltă performanță, cum sunt stadioane de atletism, bazine de înot olimpice, săli de gimnastică, terenuri de fotbal, baschet și volei, zone de tenis și facilități pentru sporturile de iarnă, precum patinaj și schi. Pentru a sprijini dezvoltarea integrală a tinerilor, academia va include zone de cazare moderne și confortabile, săli de studiu și biblioteci.

Va fi construită o cantină cu o ofertă alimentară sănătoasă și echilibrată, spații de relaxare și recreere, precum și un centru medical specializat în sport și reabilitare. Centrul va oferi programe de instruire și dezvoltare pentru sportivi, antrenori și oficiali sportivi, concentrându-se pe elemente cum sunt condiționarea fizică, nutriția, tehnicile specifice sporturilor, psihologia sportului și strategiile de competiție. În plus, academiile olimpice vor asigura și o educație academică robustă, permițând sportivilor să își continue studiile în timp ce se antrenează intens. Această academie va funcționa ca o pepinieră pentru viitorii campioni olimpici, oferind oportunități unice pentru tinerii sportivi de a se dezvolta și de a atinge performanța de top.

YOUTH TEST

Introducerea unui **sistem de testare** și analiză obligatorie a tuturor proiectelor de decizie a Consiliului Municipal Chișinău prin prisma efectului pe care acesta îl va avea pentru populația tânără a orașului, cu participarea sectorului asociativ și a consiliilor consultative care activează în cadrul Primăriei.

13.

**SECURITATE
ȘI ORDINE PUBLICĂ**

POLIȚIA LOCALĂ

se ocupă de o gamă largă de probleme care afectează comunitatea. Acestea includ, dar nu se limitează la, infracțiuni minore precum vandalism, tulburarea liniștii publice, probleme de parcare neregulamentară și chiar incidente cu animale. De exemplu, în Riga, în 2022, un procent de 30% din cazurile rezolvate de poliție s-au referit la probleme legate de vandalism, în timp ce în Constanța, Poliția Locală a reușit să rezolve peste 700 de cazuri legate de parcări ilegale în același an. În plus, polițiștii locali joacă un rol esențial în rezolvarea problemelor cu animalele abandonate sau nesupravegheate, fiind responsabili pentru capturarea și returnarea lor către adăposturi. Acest gen de activități ajută la crearea unui mediu mai sigur și mai liniștit pentru toți cetățenii.

14.

TRANSPORT PUBLIC COMOD ȘI MODERN ȘI INFRASTRUCTURĂ PENTRU TRANSPORT ALTERNATIV

Măsura parcarilor cu plată trebuie privită în complexitate și însoțită de investiții masive în transportul public modern și infrastructură pentru transportul alternativ. Introducerea unui sistem centralizat de management al transportului public, de comandă și control al traficului urban PTM-UTC (**Public Transport Management – Urban Traffic Control**), cu semafoare în val de verde și automate de semnalizare integrate pentru marile intersecții.

15. CONCLUZII

CONCLUZII

Orice proiect care are drept scop scoaterea Chișinăului din zona gri în care supraviețuiește de mai bine de 30 de ani trebuie să aibă în centrul său o schimbare completă de **ATITUDINE**.

Care sunt diferențele dintre Chișinăul lui Urecheanu, cel al lui Chirtoacă sau cel al lui Ceban? Numărul de străzi distruse sau numărul de trotuare reparate? Numărul de autobuze sau numărul de microbuze distruse de timp? Cifra de afaceri a rechinelor imobiliar poate fi un indicator? Poate. În oricare mandat despre care astăzi s-ar vorbi, au existat și există rechini imobiliari, interese partinice sau de grup. A existat dintotdeauna la fel de multă indolență, improvizație, manipulare, ipocrizie politică și multă fățarnicie.

Eu, Ion BULGAC, Coaliția pentru Unitate și Bunăstare și echipele noastre de specialiști suntem, cu toții, foarte serioși. Vă cerem doar să aveți răbdare să ne ascultați în această campanie electorală. Veți auzi doar adevăruri. Unele mai dureroase, altele poate nu. Dar, în toate abordările noastre veți descoperi cu claritate că este vorba, în primul rând, despre OAMENI și despre atât de necesara schimbarea de ATITUDINE.

Să ALEGEM bine și Chișinăul ne va oferi fiecăruia dintre noi ceea ce așteptăm fiecare de la orașul în care ne dorim să trăim.

**OMUL
NOSTRU**
Ion Bulgarac

Chişinău - 2023